

UCHWAŁA NR LIII/690/2023
RADY MIEJSKIEJ W SUWAŁKACH

z dnia 25 stycznia 2023 r.

w sprawie ustanowienia roku 2023 na terenie Miasta Suwałk
– Rokiem Aleksandry Piłsudskiej

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40) uchwała się, co następuje:

§ 1. Dla uczczenia zasług Aleksandry Piłsudskiej, Rada Miejska ustanawia rok 2023 – Rokiem Aleksandry Piłsudskiej.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Suwałk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Suwałkach

Zdzisław Przelomiec

UZASADNIENIE

do uchwały w sprawie ustanowienia roku 2023 na terenie Miasta Suwałk – Rokiem Aleksandry Piłsudskiej

Ustanowienie roku 2023 na terenie Miasta Suwałk Rokiem Aleksandry Piłsudskiej związane jest z 140 rocznicą urodzin oraz przypadającą 31 marca 2023 roku 60. rocznicą śmierci urodzonej w Suwałkach działaczki niepodległościowej i społecznej. Jest także nawiązaniem do decyzji polskiego parlamentu, który w lipcu ub. r. ustanowił rok 2023 jej imienia. To druga Suwałczanka, obok Marii Konopnickiej, która w ocenie Sejmu RP jest godna ogólnopolskiej pamięci i czci.

Aleksandra Piłsudska z domu Szczerbińska urodziła się 12 grudnia 1882 roku w Suwałkach. Jej rodzice Piotr i Julia zmarli, gdy Aleksandra miała kilkanaście lat, a wychowaniem zajęły się babka i ciotka. Swoje suwalskie lata obszernie opisała we „Wspomnieniach”. A. Piłsudska uczęszczała do gimnazjum w Suwałkach, a następnie studiowała na Uniwersytecie Latającym.

W 1904 roku wstąpiła do PPS i rozpoczęła działalność społeczną. Jako członkini Organizacji Bojowej PPS brała udział w wielu działaniach bojowych, między innymi w akcji pod Bezdunami oraz napadzie na bank państwowy w Kijowie.

Za swoją działalność konspiracyjną wielokrotnie była aresztowana, a po zwolnieniu z więzienia w 1907 przebywała w Kijowie, a od 1908 r. – we Lwowie.

Po wybuchu I wojny światowej wstąpiła do Legionów Polskich, potem do Polskiej Organizacji Wojskowej. Otrzymała przydział do oddziału wywiadowczo-kurierskiego 1 Brygady i została komendantką kurierów legionowych. Na terenie zaboru pruskiego przechowywała broń i przewoziła literaturę. Była zasłużoną wywiadowczynią i kurierką materiałów wybuchowych. Za działalność w POW została aresztowana, a następnie internowana w obozie w Szczypiornie. W 1915 r. aresztowana w Warszawie przez Niemców, skazana na odosobnienie na Śląsku. Po roku wróciła do Warszawy, gdzie nadal aktywnie działała w POW.

Męstwo i hart ducha wykazane w pracy niepodległościowej spowodowały, że w wyzwolonej Polsce zostały jej nadane liczne odznaczenia, m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari, Krzyż Wielki Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyże Niepodległości z Mieczami.

W dniu 25 października 1921 r. Aleksandra stanęła na ślubnym kobiercu w Belwederze wraz z Józefem Piłsudskim. Mieli razem dwie córki: Wandę i Jadwigę.

Po wybuchu II wojny światowej przez Litwę, Łotwę i Szwecję dotarła z córkami do Wielkiej Brytanii. Zamieszkała w Londynie i tam została pochowana w North Sheen Cemetery. 28 października 1992 r. jej prochy zostały złożone w grobowcu rodzinnym na warszawskich Powązkach. W tej uroczystości wzięła udział oficjalna delegacja suwalskiego samorządu miejskiego.

Historycy uznają, że Aleksandra jako kobieta u boku Józefa, jako jednej z najważniejszych postaci II Rzeczypospolitej, mogła wywierać wpływ na podejmowane przez męża decyzje. Jednocześnie prowadziła ona szeroką działalność społeczną i charytatywną oraz reprezentacyjną. Działała w wielu towarzystwach - m.in. w: Lidze Kobiet, Rodzinie Wojskowej, Unii Polskich Związków Obrończyni Ojczyzny, Towarzystwie Opieki nad Bezdomnymi Dziećmi. Szczególną opieką obejmowała weteranów i dzieci. Cieszyła się ponadto szacunkiem społecznym.

W okresie międzywojennym utrzymywała stałe, regularne związki z rodzinnymi Suwałkami, wspierając lokalne inicjatywy władz w zakresie oświaty i innych działań prospołecznych. W 1935 r. została uhonorowana tytułem „Honorowy Obywatel Miasta Suwałk”.

Aktualnie w Suwałkach nazwisko Aleksandry Piłsudskiej funkcjonuje jako imię Szkoły Podstawowej nr 2 (od 1934 r. i ponownie przywrócone w 1990 r.) Przy posesji na której był jej rodzinny dom (ul. Gałaja 47) odsłonięto w 1990 r. pamiątkową tablicę o tej samej treści, co tablica zamieszczona na jej rodzinnym domu w 1937 r. Na ścianie SP nr 2 od 2018 r. widnieje mural z wizerunkiem jej oraz męża. Od roku 2020 jedna z suwalskich ulic także nosi jej imię.

Kalendarz obchodów roku Aleksandry Piłsudskiej może przyczynić się do organizacji szeregu przedsięwzięć o charakterze patriotycznym, kulturalnym i społecznym. Ich celem będzie przybliżenie postaci wybitnej Suwalczanki mieszkańcom Miasta i regionu, jako patriotki, bojowniczkii o wolność ojczyzny oraz społeczniczki.

Wniosek w sprawie uczczenia Aleksandry Piłsudskiej ustanowieniem roku 2023 jej imieniem złożyły do Przewodniczącego Rady Miejskiej w Suwałkach zgodnie Klub Radnych Prawo i Sprawiedliwość oraz Klub Łączą nas Suwałki.